

Projekt „Rodzina 500+”

Początki projektu „Rodzina 500+”, zgodnie z którym wypłacane jest świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, a w biedniejszych rodzinach - również na pierwsze, sięgają kampanii wyborów parlamentarnych w 2015 roku, które wygrał PiS, zdobywając samodzielną władzę. Zgodnie z zapowiedziami polityków celem projektu miały być wzrost współczynnika dzietności (który w 2014 r. wynosił 1,33¹) oraz zminimalizowanie nierówności między dziećmi w rodzinach o niskich i wysokich dochodach. Program od samego początku wzbudzał ogromne kontrowersje, wskazywano zarówno na jego wady jak i zalety (w tabeli 1 zostały wymienione niektóre z najczęściej przytaczanych).

Tabela 1: Najczęściej przytaczane wady i zalety programu 500+

Zalety	Wady
<ul style="list-style-type: none">- Zastrzyk gotówki ma zmobilizować młode pary do założenia rodziny.- Poprawa sytuacji finansowej rodzin biednych i wielodzietnych- Wydane przez rodziny pieniądze pobudzą gospodarkę.	<ul style="list-style-type: none">- Brak pieniędzy w budżecie na finansowanie programu, którego skutki nie są jednoznaczne.- Darowizny pieniężne mogą potęgować rozwój patologii.- Spadnie zatrudnienie kobiet, które przy braku żłobków i przedszkoli zostaną z dziećmi w domu.- Ryzyko całkowitego wypychania osób z rynku pracy albo ich przejścia do szarej strefy, byleby nie przekroczyć 800 złotych dochodu i nie tracić zasiłku na pierwsze dziecko.

Ostatecznie program został wdrożony 1 kwietnia 2016r., do 28 kwietnia zostało złożonych ponad 2 mln wniosków. W sumie uprawnionych do świadczenia jest 2,7 mln rodziców i opiekunów. Łącznie wsparciem objętych może zostać ok. 3,7 mln dzieci.² Zgodnie z oszacowaniami Łukasza Piechowiaka z portalu Banier.pl koszt administracyjny wydatkowania każdej złotówki w ramach 500 plus wyniesie 1,5 grosza.³

Po rozpoczęciu wypłat świadczeń pojawiły się głosy niezadowolenia wśród osób, które nie kwalifikowały się do otrzymania świadczenia. Dotyczy to między innymi samotnych matek i rodzin, które nieznacznie przekraczają próg na otrzymanie świadczenia na pierwsze dziecko dochodowy (tzn. 800 zł na głowę). Fakt, że osoby zamożniejsze posiadające, przykładowo, dwójkę dzieci, otrzymują od państwa dodatkowe 500zł, podczas gdy rodzina znacznie biedniejsza z jednym dzieckiem, w wyniku nieznacznego przekroczenia wymaganego progu dochodowego, jest wykluczona

¹ Współczynnik dzietności (*Total Fertility Rate, TFR*) – współczynnik określający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym.

² <http://wyborcza.biz/Giedy/1,132329,19988795,mrpips-liczba-zlozonych-wnioskow-w-programie-500-przekroczylo.html#ixzz4JTJX122d>

³ <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Koszt-wypłaty-jednego-swiadczenia-500-wyniesie-7-5-zl-7318740.html>

z otrzymania podobnego wsparcia, budzi poczucie niesprawiedliwości i niezadowolenia. Zwraca się również uwagę na wysokie koszty administracyjne obsługi projektu.....

Powraca też zasadnicze pytanie, czy „Program 500+” przyczyni się do wzrostu dzietności. Zwraca się uwagę na fakt, iż częstą przyczyną niedecydowania się na kolejne dziecko jest niewystarczająca liczba żłobków i przedszkoli oraz utrudnienia związane z powrotem kobiet na rynek pracy. Jako przykład efektywnej polityki prorodzinnej często podaje się Francję, kraj z jednym z najwyższych współczynników dzietności w Europie (2,01 dziecka na kobietę) osiąganym przy wskaźniku zatrudnienia kobiet wynoszącym 61% (dla porównania, w Polsce to 55%, poniżej średniej dla Państw UE).⁴ Tak wysoka dzietność oraz aktywność zawodowa kobiet we Francji tłumaczone są aktywną polityką prorodziną, w skład której wchodzi między innymi:⁵

- a) świadczenia rodzinne (dodatki do czynszów, zasiłki rodzinne, „becikowe”)
- b) możliwość przyznania odpisów podatkowych i szczególnych uprawnień dla rodzin (karta wielodzietnej rodziny, uprawnienia emerytalne, itd.)
- c) rozwinięta infrastruktura opieki nad dziećmi od najmłodszych lat (żłobki, przedszkola, stołówki).

Debata

Celem debaty jest konstrukcja nowego lub naprawa obecnie funkcjonującego programu 500+, który przyczyniłby się do wzrostu dzietności oraz do poprawy sytuacji dzieci z najbiedniejszych rodzin. W debacie uczestniczą trzy strony: zwolennicy i przeciwnicy obecnego programu 500+ oraz rząd, który chce wygrać kolejne wybory i jest gotowy zmodyfikować program tak, aby uwzględnić postulowane i już obserwowane wady i zalety programu. Przed debatą zwolennicy i przeciwnicy programu powinni zgromadzić jak najwięcej argumentów wspierających ich stanowisko a rząd argumenty odnośnie słuszności wprowadzenia programu 500+ (warto aby rząd posługiwał się konkretnymi danymi odnośnie kosztów projektu w kontekście pozostałych wydatków oraz wpływów budżetowych). **Debata powinna dotyczyć szerszych pojęć istotnych dla ekonomisty**, takich jak: efekty zewnętrzne, rynek pracy, efektywność, skuteczność, dochody budżetowe, itd. Przykład oceny i porównania różnych programów wsparcia rodzin z dziećmi można znaleźć między innymi w opracowaniach Centrum Analiz Ekonomicznych z 26 marca 2014r oraz 13.10.2015r.⁶

⁴ http://europa.eu/epic/countries/france/index_en.htm

http://europa.eu/epic/countries/poland/index_en.htm

⁵ <http://www.ambafrance-pl.org/Francja-kraj-o-jednym-z>

<https://www.theguardian.com/world/2015/mar/21/france-population-europe-fertility-rate>

http://europa.eu/epic/countries/france/index_en.htm

⁶ http://www.cenea.org.pl/images/stories/pdf/commentaries/komentarz_26_03_2014.pdf

<http://www.cenea.org.pl/images/stories/pdf/commentaries/raport5.pdf>

Zwolennicy i przeciwnicy dzielą się między sobą na trzy mniej więcej równoliczne podgrupy: Agitatorów, Polemistów i Legislatorów. Zadaniem Agitatorów jest zbudowanie argumentów na poparcie własnej tezy. Zadaniem Polemistów jest przewidzenie argumentów strony przeciwnej i przygotowanie się do zbitcia ich. Zadaniem Legislatorów jest sformułowanie optymalnych (ale zgodnych z ogólną tezą grupy – za lub przeciw rozwiązaniu wsparcia rodzin z dziećmi) propozycji regulacji prawnych. Dobór w grupy i podgrupy powinien nastąpić oddolnie; prowadzący będzie interweniować jeśli to się nie uda.

Każda z powyższych sześciu podgrup powinna w ciągu kilku tygodni poprzedzających debatę spot(y)kać się i (s)formułować swoje stanowisko. Gdy znajdą argumenty bardziej użyteczne dla innej podgrupy, powinni jej je przekazać, za co mogą zostać docenieni (patrz niżej: zasady punktacji). Każda z podgrup powinna wydelegować swojego przedstawiciela, który będzie występować w czasie debaty (ew. więcej niż jednego, ale czas będzie ograniczony). Jeśli przedstawiciel z ważnych względów (np. choroby) nie będzie mógł pojawić się na debacie, obowiązek ten przekazuje kolegom ze swojej podgrupy. Jeśli tak zadecyduje prowadzący zajęcia, poszczególne podgrupy muszą przed debatą przysłać konspekt swojego wystąpienia. Prowadzący decyduje także czy wystąpienia te mają przyjąć postać prezentacji na slajdach.

Przebieg debaty

Debatę prowadzi wybrana osoba z rządu, precyzując uprzednio zasady debaty, pilnując czasu, przydzielając i odbierając głos, oraz zapewniając, że zgłaszający się do głosu się przedstawia. Pozostałe osoby z rządu oceniają wystąpienia oraz notują trafne pytania i argumenty padające w czasie debaty z sali.

Proponowany przebieg (jeśli jest to niezbędne, rząd może go, w porozumieniu z uczestnikami i z wystarczającym wyprzedzeniem, modyfikować):

Rząd (przedstawia program 500+ i uzasadnia potrzebę jego wprowadzenia) 10 minut

Agitatorzy zwolenników:	10	minut
Polemiści przeciwników:	5	minut
Agitatorzy przeciwników:	10	minut
Polemiści zwolenników:	5	minut

PRZERWA

Legislatorzy zwolenników:	10	minut
Legislatorzy przeciwników:	10	minut
[legislatorzy mogą i powinni dopuścić możliwość modyfikacji swojej		

propozycji w ostatniej chwili (w przerwie?) w związku z niespodziewanymi argumentami strony przeciwnej.]

PRZERWA (w tym czasie, rząd przygotowuje się do przedstawienia nowego programu)

Rząd (podsumowuje debatę i przedstawia zmodyfikowany program) 10 minut

Na koniec debaty uczestnicy debaty rozdzielają między sobą punkty.

Zasady dystrybucji punktów

Po debacie w obrębie każdej z dwóch grup każdy z Agitatorów (A) rozdziela trzy *punkty grupowe* pomiędzy podgrupy Polemistów (P) i Legislatorów (L) swojej strony. Dozwolone są tylko liczby całkowite, co oznacza, że nie można ich rozdzielić po równo. Analogicznie P rozdzielają trzy punkty między A i L, natomiast L rozdzielają trzy punkty między A i P. Analogicznie w obrębie każdej z podgrup każdy rozdziela pomiędzy pozostałych n członków grupy $n+1$ *punktów indywidualnych*. Ogólną zasadą jest, że nikt nie decyduje o punktach, które sam otrzyma, a jedynie o rozdziale punktów pomiędzy inne osoby, których pracę i wyniki mógł oglądać w czasie przygotowań i samej debaty. Po zajęciach, prowadzący w porozumieniu z osobami z rządu i uwzględniając swoje i ich notatki, oraz wspomniane wyżej punkty grupowe i indywidualne przydziela punktację poszczególnym studentom.

Osobom z rządu punkty zależne od ich pracy przyznaje arbitralnie prowadzący.